

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

การศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังนั้นจึงถือเป็นหน้าที่ที่สำคัญของรัฐในอันที่จะต้องรับภาระในการจัดการศึกษาของชาติ แต่อย่างไรก็ตามรัฐแต่เพียงผู้เดียวคงไม่อาจรับภาระในการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเพียงพอเพราะความจำกัดในด้านทรัพยากร รัฐจึงเปิดโอกาสให้เอกชนเข้าร่วมรับภาระในการจัดการศึกษาได้ แต่ทั้งนี้ต้องอยู่ในขอบเขตที่รัฐกำหนด

จากประวัติความเป็นมาของการจัดการศึกษาจะเห็นว่าภาคเอกชนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาของชาติมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน เริ่มตั้งแต่ในสมัยล้านนาไทยและสุโขทัยที่ได้มีประชาชนภาคเหนือซึ่งมีความเจริญรุ่งเรืองและมีความพร้อมรวมตัวกันจัดการเรียนการสอนขึ้นเพื่อให้รู้ตัวหนังสือประเภทต่างๆ และให้รู้วิชาชีพสำคัญๆ ในสมัยนั้น โดยอาศัยสำนักปราชญ์ วัด และบ้านเป็นที่เรียนเรื่อยมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นได้มีคณะมิชชันนารีชาวอเมริกันเข้ามาเผยแพร่ศาสนา และยังได้ใช้วิชาชีพของตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้ร่วมกันจัดตั้งโรงเรียนสำหรับเด็กขึ้นซึ่งในสมัยนั้นเรียกว่า โรงเรียนเซนต์คิลด์ โรงเรียนเหล่านี้ต่อมาภายหลังได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนนุกุล โรงเรียนราษฎร์ หรือโรงเรียนเอกชนในปัจจุบัน ซึ่งบางแห่งก็สามารถดำเนินงานมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้ เช่น โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย โรงเรียนอัสสัมชัญ โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียน เป็นต้น (อนุสรณ์ 120 ปี กุศลศรัทธาหลัง-วัฒนาวิทยาลัย, 2541: 27) และเพื่อให้การดำเนินงานในการจัดการศึกษาของภาคเอกชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพรัฐบาลจึงได้ตราพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการศึกษาเอกชนฉบับแรกขึ้น คือพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พ.ศ.2461 ซึ่งนับตั้งแต่นั้นมาการศึกษาเอกชนก็ได้รับการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ตลอดจนสภาพของโรงเรียนเพื่อให้มีมาตรฐานเช่นเดียวกับโรงเรียนรัฐบาล ต่อมาพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ดังกล่าวได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาเอกชนจนมาเป็นพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ.2525 ซึ่งยังคงใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน นอกจากนั้นกระทรวงศึกษาธิการยังได้จัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาดูแลรับผิดชอบการจัดการศึกษาของเอกชนขึ้นเป็นการเฉพาะในปี พ.ศ.2515 โดยใช้ชื่อว่า “สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน” ปัจจุบันภาคเอกชนได้ร่วมรับภาระในการจัดการศึกษาหลายระดับ

ทั้งระดับอนุบาลและเด็กเล็ก ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาทั้ง สายสามัญ และสาย อาชีพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2532: 1)

การบริหารโรงเรียนเอกชนในทางปฏิบัติมีลักษณะเป็นธุรกิจทางการศึกษา โดยเน้นจัดการศึกษาทางด้านวิชาการและการบริการให้ดีที่สุดเพื่อสนองความพึงพอใจสูงสุดของผู้ปกครอง และเป็นไปตามหลักเศรษฐศาสตร์ คือเพื่อหวังผลกำไรตอบแทน หรือเสมอทุนเป็นอย่างน้อย ทั้งนี้ เพื่อให้ดำเนินการกิจการต่อไปได้ แต่เนื่องจากโรงเรียนเอกชนไม่มีงบประมาณจากรัฐบาลมาช่วยสนับสนุนกิจการ ฉะนั้นความมั่นคงของโรงเรียนเอกชน จึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการเรียนการสอนและฐานะทางการเงิน ซึ่งมักเป็นผลมาจากความนิยมศรัทธา และสถานภาพคล่องทางการเงินของผู้ปกครอง

การลงทุนของกลุ่มโรงเรียนเอกชน คือการลงทุนเพื่อการศึกษา การเรียนรู้ของเด็กนักเรียน ซึ่งเป็นการลงทุนระยะยาวเพื่อการพัฒนาประเทศชาติ การศึกษาเอกชนจึงเป็นกิจกรรมการศึกษาที่เอกชนหรือคณะบุคคลเป็นผู้จัดขึ้น โดยใช้ปัจจัยทางการตลาด ซึ่งประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคคล สิ่งที่น่าสนใจทางกายภาพ และกระบวนการทางการตลาด ซึ่งจัดขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา เพื่อประโยชน์สำหรับบุคคลเฉพาะกลุ่ม เนื่องจากการศึกษาเอกชนคือการลงทุนอย่างหนึ่ง ซึ่งต้องการระบบการลงทุนที่เหมาะสมให้ธุรกิจของสถาบันศึกษามั่นคง ทำกำไรและรายได้มากเพียงพอที่จะนำผลประโยชน์ไปพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษา แต่อาจจัดว่าเป็นธุรกิจที่ไม่สามารถคำนึงถึงเพียงผลประโยชน์สูงสุดเท่านั้น ต้องคำนึงถึงมนุษยธรรมและคุณธรรม อันเป็นปรัชญาของการศึกษาคือ

จากการศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทย ปรากฏว่าปัจจุบันสัดส่วนการจัดการศึกษาเอกชน ได้ลดลงทุกระดับ ผลการศึกษาวิเคราะห์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเกี่ยวกับการสภาพการดำเนินงานการจัดการศึกษาเอกชน ปรากฏว่าการจัดการศึกษาแห่งชาติ ยังคงอยู่ในสภาพที่สมควรต้องปรับปรุงหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทางวิชาการ การพัฒนาบุคลากร และการพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอน ทำให้การบริหารงานด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนยังขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนส่วนหนึ่งยังมีความรู้และประสบการณ์บริหารงานไม่เพียงพอ ฯลฯ สาเหตุดังกล่าวนี้ ทำให้ประชาชนส่วนหนึ่งขาดความไว้วางใจโรงเรียนเอกชน และมีผลทำให้จำนวนนักเรียนลดลง และเกิดผลกระทบเป็นลูกโซ่ตามมา คือรายได้จากค่าธรรมเนียมลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนเอกชนขนาดเล็กและขนาดกลาง หรือโรงเรียนที่เก็บค่าธรรมเนียมการเรียนต่ำอยู่แล้ว ทำให้โรงเรียนเหล่านี้ต้องปิดกิจการไปหลายแห่ง (มนต์ชิตา นุปผาคำ, 2544: 6)

การที่โรงเรียนเอกชนจะดำเนินกิจการอยู่ได้นั้น มีปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ คุณภาพ หรือประสิทธิผลของโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, 2532: 3) ทั้งนี้เพราะ โรงเรียนเอกชนไม่มีหลักประกันว่าจะมั่นคงเหมือนโรงเรียนของรัฐ ไม่มีเงินงบประมาณจากรัฐมาช่วยในการใช้จ่ายทางการศึกษา การบริหารการศึกษาของโรงเรียนเอกชนจะแตกต่างจากโรงเรียนของรัฐ โดยมีลักษณะทางธุรกิจการศึกษา คือต้องเน้นทางด้านวิชาการ ทางด้านปัจจัยทางการตลาด ต่างๆ ซึ่งได้แก่ผลิตภัณฑ์ ราคา การจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคคล สิ่งนำเสนอทาง ภายนอก และกระบวนการทางการตลาด รวมทั้งทางด้านหลักเศรษฐศาสตร์ คือต้องได้กำไรหรือไม่ ขาดทุนเป็นอย่างไร เนื่องจากในการลงทุนทางการศึกษาของเอกชนนั้น ไม่สามารถยอมให้ ขาดทุนได้เหมือนรัฐบาล เพราะการลงทุนโดยเอกชนนั้นต้องมุ่งหวังกำไรเช่นเดียวกับธุรกิจอื่นๆ รัฐบาลจึงควบคุม โดยกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำไว้และกำหนดค่าเล่าเรียนสูงสุดตลอดจนให้เงินอุดหนุน แม้กระนั้นก็ตาม โรงเรียนเอกชนเป็นจำนวนมากก็ยังประสบกับปัญหารายได้ไม่พอกับ ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นทุกปี การจัดการศึกษาเป็นเรื่องของการลงทุน ย่อมหวังผลกำไร ถ้าสามารถทำ กำไรได้จะดึงดูดให้ภาคเอกชนเข้ามาลงทุนมากขึ้น ดังนั้นจึงถือว่าการดำเนินกิจการธุรกิจโรงเรียน อนุบาล เป็นการศึกษาเชิงพาณิชย์อย่างหนึ่งก็ได้ เพราะถ้าเจ้าของไม่ได้อะไรเลย หรือขาดทุน ตลอดเวลาคงจะไม่มีใครอยากทำโรงเรียนอีกต่อไป

การจัดการศึกษาเอกชน กล่าวโดยรวมๆ แล้วยังประสบปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข หลายประการ โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของโรงเรียนโดยตรง คือการมีรายได้ไม่ เพียงพอกับรายจ่าย และปัญหาด้านคุณภาพการเรียนการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา เอกชน, 2532: 5) รวมทั้งการบริหาร โรงเรียน โรงเรียนเอกชนขนาดกลางและเล็ก จำนวนไม่น้อยที่มี ฐานะการเงินทรุดลง ทั้งนี้เนื่องจากรายรับจากค่าธรรมเนียมการเรียนลดลง ซึ่งเป็นผลมาจากจำนวน นักเรียนลดลงอย่างรวดเร็ว โดยมีสาเหตุจากการขยายการจัดการศึกษาของรัฐ การวางแผน ครอบครัวยุคใหม่ และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนโดยตรง คือการขาดคุณภาพทั้งทางด้านการจัดการ เรียนการสอนและการบริหารของ โรงเรียนเอกชนเอง และจากการที่รายรับจากค่าธรรมเนียมการ เรียน ซึ่งเป็นรายได้หลักของ โรงเรียนลดลง ก็ทำให้โรงเรียนต้องพยายามตัดรายจ่ายต่างๆ ซึ่งส่วน หนึ่งจะมีผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนการสอนของ โรงเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อการเลือก โรงเรียนของนักเรียนและผู้ปกครอง

จากปัญหาสถานการณ์การแข่งขันทางธุรกิจของโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขต กรุงเทพมหานคร มีการแข่งขันสูง รวมทั้งปัญหาผลกระทบจากภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจต่อ การศึกษาส่งผลให้นักเรียนในระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนอนุบาลเอกชนมีจำนวนลดลงและ นโยบายของรัฐในการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษา ส่งผลให้ผู้ปกครองนักเรียนมี

ทางเลือกในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเพิ่มขึ้นดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้โรงเรียนอนุบาลเอกชนทั้งหลายต้องปรับกลยุทธ์กิจการของตนเอง โดยเฉพาะการนำกลยุทธ์ทางการตลาดมาใช้ในการบริหารงาน อันจะส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนของตน ผู้ประกอบการจะต้องปรับกลยุทธ์ของตนเอง เพื่อที่จะทำให้ผู้ปกครองรู้สึกพอใจและรู้สึกคุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียไป สำหรับทางผู้ประกอบการก็มีผลตอบแทนในระดับหนึ่งและเพื่อสนองต่อความต้องการของผู้ปกครองได้มากที่สุด ก็จะทำให้โรงเรียนอนุบาลเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง มีผลมาถึงชื่อเสียงของโรงเรียน อัตราการเพิ่มของเด็กนักเรียนและรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นนำไปสู่การอยู่รอดของธุรกิจ

ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครอง ในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ที่จะสามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้กับการบริหารธุรกิจของคนในอนาคต ทั้งในด้านปัจจัยทางการตลาด และสิ่งแวดล้อมภายนอกอื่นๆ รวมทั้งยังเป็นแนวทางในการพิจารณาเลือกสถานศึกษาให้กับบุตรหลานอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองนักเรียน ในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร
2. ทำให้ผู้บริหาร โรงเรียนอนุบาลเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการพิจารณาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครอง
3. ทำให้ผู้บริหารหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ได้ทราบข้อมูลที่จะนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนอนุบาลเอกชนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

นิยามศัพท์

ปัจจัย หมายถึง ปัจจัยส่วนประสมการตลาดบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองนักเรียนในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านสิ่งนำเสนอทางกายภาพ และด้านกระบวนการ

การตัดสินใจ หมายถึง การนำข้อมูลต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในของตน มาใช้ในการพิจารณาเลือกกระทำกรอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อส่งผลให้ตนสามารถบรรลุเป้าหมายได้สูงสุด

ผู้ปกครอง หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่ดูแล อุปการะ และอบรมสั่งสอนเด็กอย่างใกล้ชิด ซึ่งผู้ปกครองอาจเป็นบิดา มารดา หรือผู้ที่ได้รับความไว้วางใจจากบุพการี และมีอำนาจในการตัดสินใจในการส่งบุตรเข้ามาศึกษาในโรงเรียนอนุบาลเอกชน

บุตรหลาน หมายถึง เด็กที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ซึ่งต้องได้รับการดูแล อุปการะ และอบรมสั่งสอนอย่างใกล้ชิดจากบิดา มารดา หรือผู้ที่ได้รับความไว้วางใจจากบุพการี

โรงเรียนอนุบาลเอกชน หมายถึง โรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนระดับอนุบาลในเขตกรุงเทพมหานคร ที่จัดการเรียนการสอนในระดับก่อนประถมศึกษา หรือถึงระดับประถมศึกษา หรือถึงระดับมัธยมศึกษาที่ได้รับอนุญาตเป็น โรงเรียนที่ถูกต้องตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน